

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșinca
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Căp
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -688

Fluierul de oțel (partea II-a)

Av. Dr. Balaci PAȘCU

Tabloul 3

(Tănase Todoran, în tinda casei fluieră domol în fluierul său de oțel și privește munții spre Moldova. Apoi își aruncă privirea într-o Biblie veche, mare, larg deschisă pe prispă și citește cu voce tare, după ce își potrivește ochelarii legați cu sârmă.)

Tănase Todoran: "Moise s-a pogorât de pe muntele Sinai cu cele două table ale mărturiei în mână. Când se pogora de pe munte, nu știa că pielea feței lui strălucea, pentru că vorbise cu Domnul..."

(Începe din nou să cânte din fluierul său de oțel. În timp ce fluieră, o boare de vânt întoarce filele mari ale Bibliei. Tănase Todoran se oprește din cântat și citește iar din Biblia deschisă)

"Slăvește, suflete, al meu pe Domnul
Și tot ce este în mine să binecuvânteze Numele Lui cel sfânt!
Slăvește suflete al meu pe Domnul
Și nu uita nici una din binefacerile Lui!"

(Începe să cânte iar din fluierul său de oțel în tinda casei sale din Bichigiu. Vântul prinde să bată și din nou întoarce filele Bibliei. Tănase Todoran își potrivește ochelarii și citește, rar, bătrânește)

"Vai de voi, cărturari și farisei fățarnici! Pentru că voi dați zeciuiala din izmă, din mărar și din chimen și lăsați nefăcute cele mai însemnate lucruri din Lege: dreptatea, mila și credincioșia; pe acestea trebuia să le faceți..."

(Începe iar să cânte din fluierul său de oțel în tinda casei părintești)

Tabloul 4

(La Viena la palatul Schonbrunn însemnând "fântâna frumoasă". Sunt prezenți în cabinetul împărătesei Maria Tereza, generalul Buccow și episcopul catolic Bajtay de Karlsburg- Alba Iulia)

Maria Tereza: V-am chemat pe amândoi pentru a stabili o strategie comună de catolicizare a valahilor din principatul Transilvaniei.

Buccow (fals surprins): Dar nu i-am catolicizat, Majestate ?

Maria Tereza: La întrebarea asta, ar trebui să-ți răspundă preasfinția sa.

Episcopul Bajtay: Austria a găsit în principatul ardelean o biserică catolică aproape inexistentă. Locul ei l-a luat în cei 163 de ani de stăpânire otomană, calvinismul unguresc și lutheranismul săsesc. Asta este situația! Valahii erau "tolerați".

Maria Tereza: Ce termen blând pentru completa nerecunoaștere, nici ca ortodocși, nici ca națiune!

Episcopul Bajtay: Da, Majestate! Tocmai din aceste motive, slavita Viena și-a îndreptat atenția asupra stării religioase a principatului pentru a umple durerosul gol lăsat prin schisma Reformei. Conducătorul religios al ortodocșilor, cucernicul Atanasie Anghel între 1697-1700 a condiționat unirea religioasă de redarea tuturor drepturilor, avantajelor, privilegiilor de care ne bucurăm noi, catolicii.

Maria Tereza: Prin Diploma din martie 1701, Curtea noastră le-a făgăduit "primăvara religioasă" a recunoașterii drepturilor de care se bucură catolicii noștri din principat și înființarea de multe școli valahe.

(cu maliție)

Știi ce a urmat, preasfinția ta?

Episcopul Bajtay: Da, Majestate. Cele trei stări din Ardeal, ungurii, sașii și secuii - *die Stand* - s-au opus cu vehemență acordării de drepturi la români. Decretul nostru generos și liberal a fost trăgănat „ad calendas graecas”. Românii așteptau în zadar. De aceea, mulți deziluzionați de Viena s-au alăturat dușmanului nostru Rakoczi al II-lea care a pornit acea nenorocită de răsccoală între 1701-1703.

Maria Tereza(imperativ): Preasfinția ta și generale von Buccow, trebuie, cu orice preț, să-i atrageți pe valahi de partea noastră. Știu, în mod formal, că s-a făcut unirea cu Roma, dar nu din dragoste față de catolici, ci din scârbă față de calvinii unguri. Și din dorința de a scăpa de apăsarea fiscală, cu atât de multe dări.

(scotocind în sertarul biroului imperial)

Iată, dragii mei, ce scrie contele Seean: „În prezent sunt în Ardeal patru religii recepte: catolică, luterană, calvină și unitariană. Cea dintâi e cea mai slabă - ai auzit, preasfinția ta?,” dar ar deveni însă cea mai tare dacă unirea românilor ar rămâne statornică. Pe aceasta însă nu poți clădi nimic, căci pe cei mai mulți preoți nu i-a îndemnat la unire zelul religios ori îndoiala ce-ar fi simțit că credința lor nu e cea adevărată, ci scutirea de dări și contribuții”.

Ați auzit? Iar credinciosul nostru catolic Kapi, la 1700 spunea că nu poate avea în vedere unirea cu vlădica Anastasie pentru că nu de sine se îndeamnă la unire, ci de nădejdea unui câștig vremelnic.

Buccov (trist): Majestatea Voastră, trebuie să recunoaștem aici între noi, fără a mai fi nimeni de față, că numai politica pro-catolică a Vienei și utilitarismul vulgar al clerului valah au dat naștere unirii cu Roma.

Maria Tereza(deconcertată) Așa este. Pentru că vlădica Atanasie a uitat făgăduielile de la București și pe mitropolitul Dosoftei al Moldovei și pe vodă Brâncoveanu al Țării Românești și a trimis o circulară printre protopopii din Ardeal pentru a trece la unirea cu Roma.

Episcopul Bajtay: Atanasie nu a găsit decât 38 de protopopi care au semnat pentru unirea cu Roma.

Maria Tereza(ia dintr-un scrin un act cu pecete): Actul de uniație este aici, în mâinile mele. Are însă un viciu uriaș, am discutat despre asta cu juriștii Curții Imperiale.

Buccov: Care Majestate?

Maria Tereza: Nu se cunoaște că ar fi semnat „*manu propria*” de către mitropolitul Atanasie al Ardealului.

Episcopul Bajtay (uimit de-a dreptul): Nu?!?

Maria Tereza: Nu. Oamenii noștri au trimis la Viena doar manifestul de unire al celor 38 de protopopi valahi. Pentru asta, patriarhul Calinic al Constantinopolului l-a afurisit aprig pe Atanasie și l-a numit ...Satanasie.

Buccov(râde bine dispus): Satanasie? Ce minune poate face o literă în plus, pusă exact acolo unde trebuie!

Maria Tereza: Da, pe 5 august 1701, patriarhul tuturor ortodocșilor din lume l-a afurisit pe acest Atanasie cu epitetul de Satanasiu. Recunosc și eu, deși nu-mi convine, că porecla este ...diabolic, sau mai bine zis, satanic de bine găsită: Satanasiu .... Nu-ți trebuie o mai mare anatema ca asta. Rămâi cu ea pe veci în memoria poporului valah.

(citește de pe o hârtie)

Patriarhul l-a numit pe Atanasie al valahilor „*mincinosul mitropolit și vânzător de credință și noul Iuda*”. Auzi, „*noul Iuda*”!!! Când ortodocșii își dau drumul la gură, să te ferească bunul Dumnezeu !

Buccov: Nu mă mai miră acum că valahii schismatici, au apelat la ajutorul lui Rakoczi al II-lea care l-a și schimbat pe mitropolitul Atanasie cu mitropolitul Ion Țirca pe tronul mării mitropolii ortodoxe din Sibiu.

Episcopul Bajtay: La instalarea lui Atanasie la Alba Iulia, din 25 iunie 1701, am auzit că un preot și 2 mireni strigau că nu mai pot suferi uniția.

Maria Tereza: Nu a fost ceva neobișnuit. Pentru că mitropolitul **Atanasie** a ținut cuvântări numai în ungurește și în latinește. În românește nu a zis nici măcar „*Doamne ajută !*”

Buccow (uimit): Ce fel de mitropolit al românilor din Ardeal a putut fi acesta?

Maria Tereza: Noroc pentru valahi că Atanasie s-a prăpădit în august 1713. I s-a dat pentru marea sa ispravă un lanț din aur cu chipul împăratului Leopold și demnitatea de arhiepiscop de Strigoni.

Episcopul Bajtay: Dar ce am mai auzit eu? Că arhiepiscopul Atanasie ar fi spus protopopilor: „**Voi sunteți uniți, eu nu!**” Și apoi într-o scrisoare către vodă Brâncoveanu de pe tronul Valahiei Mari, Atanasie a scris: „**Popii s-au unit ca să li se șteargă dările!**”

Maria Tereza: Văd că te-ai informat la sânge în istoria uniției, preasfinția ta.

Episcopul Bajtay: Un lucru nu știu. De ce a îndrăsnit Atanasie să scrie domnitorului Brâncoveanu, acest Ludovic al XIV - lea valah ?

Maria Tereza: E simplu. Nu uita că acest domn ne-a bătut în 1690 la Zărnești și ne-a luat prizonieri șase generali austriaci. Vodă Brâncoveanu s-a menținut la tron din 1688, o adevărată performanță în această epocă de mari fluctuații domnești în Valahia și Moldova. Brâncoveanu a fost un maestru al jocului diplomatic pe care îl făcea între Viena, Istanbul și Sankt Petersburg. Adevărat Maecena, iubitor al renașterii italiene, a tipărit cărți și publicații, a luptat pentru introducerea limbii române în biserică și cancelarie.

(oftând)

Nu l-a lăsat rece nici problema valahilor din principat. I-a dat mitropolitului Atanasie moșia de la Merişani cu gândul de a-l întoarce spre credința ortodoxă la 15 iunie 1700. Iată de ce -a scris Atanasie lui Vodă Brâncoveanu.

Episcopul Bajtay (nelămurit): Majestate imperială, iertați-mă, eu știu că , totuși, mitropolitul Atanasie a semnat.

Maria Tereza: Eu nu consider că a semnat.

Episcopul Bajtay: A semnat , dar a fost forțat, obligat să o facă în 20 martie 1701. Ce scrie vodă Brâncoveanu despre această trădare? Iată ce scrie...Atât am citit , încât pot reproduce din memorie: „**Cu voia lui a lăpădat și călcat pravoslavnica lege grecească întru care a botezat și hirotonit.**”

(dând semne de oarecare nerăbdare).

Dar să revenim la oile noastre din principat, Majestate...

Buccow: Oile noastre? Pericolul nu sunt bieteile noastre oi, ci lupii... Lupii din Dietă. Dieta din Ardeal și stările privilegiate -*die Stande*- sunt împotriva uniției, împotriva noilor prelați uniți care s-au smuls din ignoranța schismaticilor ortodocși.

Maria Tereza: Acești prelați neo-catolici valahi trebuie apărați, generale. Trebuie îndrumați, preasfinția ta. Ajutați cu cuvântul, cu făgăduiala, cu promisiunea, cu amenințarea, cu aurul, la nevoie chiar și cu tunul, dacă nu mai găsiți alte mijloace. O „pace înarmată”- *„bewaffneter Friede”* trebuie să apere cel mai estic principat al Vienei. Știți foarte bine că valahii care au părăsit religia catolică la care au aderat sunt pedepsiți cu moartea.

(făcând asupra lor semnul crucii)

Duceți-vă acum în Ardeal, faceți-vă datoria. Câștigă pentru Viena, războiul nostru religios(*unser heilige Krieg*), generale von Buccow. Am să mă rog personal pentru izbânda ta, noule Ignatiu de Loyola. Ești primul general al Ordinului meu iezuit din Transilvania ! "*Ad maiorem Dei gloriam*"! Spre mai marea slavă a lui Dumnezeu! Mi-ai promis că de ziua mea o să-mi dai o Transilvanie catolică.

(*împungându-l cu degetul,imperativ*)

Dă-mi o Transilvanie catolică, generale! Ajută-l pe general, preasfinția ta !

(*Episcopul se înclină fără un cuvânt*)

Buccov (*pocnind militărește călcâiele cismelor*): Am înțeles, Înălțimea voastră! Am să vă dăruiesc o Transilvanie catolică!

(*Cei doi se retrag pe dindărătelea*)

Tabloul 5

(*Pe ulița satului Bichigiu trece Flore, toboșarul satului.*)

Toboșarul: *Achtung!* Atențiune !Poruncă împărătească ! Ascultați-mă bine! Se dă de știre la toată lumea din sat că acela care nu merge la biserica unită duminica asta, va primi drept pedeapsă cincizeci de lovituri de bâta pe spinare și o amendă de 12 florini. Cine nu crede, să facă bine și să se ducă la biserica cea unită și să vadă bâta spânzurată de poarta bisericii. Cine are urechi de auzit să audă. Iar cu ochii, mergeți să vedeți bâta la biserică !

(*Apare la poarta casei sale din Bichigiu, badea Todoran,cu fluierul de oțel la buze,cântând o melodie.*)

Tănase Todoran (*oprindu- se din fluierat*): Ce-ai zis, omule ?

Toboșarul: Ce-ai auzit!

Tănase Todoran: N-am auzit așa bine că sunt bătrân și cam fudul de-o ureche. De urechea pe care am culcat-o în pat...

Toboșarul (*uluie*): În pat !?!

Tănase Todoran: În patul puștii împăratului Leopold de la Viena, tatăl împărătesei noastre. Așa că te rog să repeți.

Toboșarul (*înduplecat*): Cine nu se duce duminica asta la slujba de la biserica unită ținută de popa unit, primește din înalta poruncă împărătească cincizeci de lovituri de bâta pe spinare și amendă de 12 florini.

Tănase Todoran (*furios , azvârle cât colo fluierul de oțel pe care-l ținea în mâini*):

Cu bâta vor âștia să ne facă pe noi catolici?!?

(*Se retrage , trântind poarta de la uliță.*)

Tabloul 6

(*La Viena în palatul imperial. Maria Tereza îmbrăcată în ținuta burgundă spaniolă ,ținuta oficială a Habsburgilor și generalul Buccow.*)

Maria Tereza(*austeră și imperativă*): Te-am convocat de urgență, generale von Buccow ! Vreau să declar starea de necesitate!

Buccow: Cărui fapt datorăți profunda Dvs. îngrijorare, Majestate?

Maria Tereza: Lucrurile au luat o întorsătură foarte neplăcută. Dușmanii strâng cercul în jurul nostru.

Îngrozitor: milităreasca Prusie a încheiat un tratat de alianță cu uriașa Rusie..." *Ein Gespent geht um in Europa - das Gespent des Krieges*"- "O stafie bântuie prin Europa-stafia războiului..."

Buccow (*uluie peste măsură*): Cum?!?

Maria Tereza: Cum ai auzit. Suntem un grăunte între două pietre de moară...

Buccow (*recăpătându-și calmul*):Aceste pietre de moară se vor sfărâma, dacă mă ascultați pe mine, Majestate.

Maria Tereza(*se prăbușește în fotoliul de la biroul imperial*): N-am crezut că anul acesta 1762 să fie un adevărat coșmar pentru Curtea de la Viena. Alianța prusaco-rusă este ultimul lucru la care m-aș fi așteptat.

(*cu ochii într-un punct fix*)

Cutia cu nisip a Imperiului Romano German care este Prusia amenință să-și întindă bivuacurile până sub streășinile Schonbrunnului meu.

Buccow: Pentru orice se găsește o soluție, Majestate, chiar și pentru alianța asta falsă, de conjunctură.. Ca să vă liniștesc, să știți că m-am gândit la contracararea acestei alianțe și la întărirea granițelor noastre spre Rusia ortodoxă.

(încercând să glumească)

Prusia este nimic fără Rusia. Dacă scoateam Rusia din Prusia mai rămâne un singur "P". De la... pluton.

Maria Tereza: Dar ce pluton, generale ! Un pluton prusac ! Știi ce disciplinați sunt ăștia ? Așa că trebuie să avem mare grijă ! Să ne grăbim și să întărim granița militară în principatul transilvan.

Am încredere în grăniceri. Nu ei au fost aceia care s-au acoperit de glorie în atacul asupra Berlinului și ocuparea suburbiei Kopernick în octombrie 1757 sub comanda contelui Hadik ?

Buccow: Ba da, Majestate.

Maria Tereza: Să ne întoarcem, însă, spre grănicerii noștri din Principatul transilvan. Te întreb iar : ce ne facem cu ortodocșii schismatici din Transilvania ?

Baronul Bartenstein mi-a propus să numesc un conducător religios pentru ei în persoana mitropolitului sârbesc de la Karlowitz ca să nu-i înfuriem pe pravoslavnicii de la Sankt Petersburg. Pentru că eu în chiar 13 octombrie 1758 am scris cu mâna mea: „Aprob chestiunea ca să fie numit un episcop exempt pentru Transilvania, deci mareșalul suprem are să ia în toată taina dispozițiile necesare, pentru ca lucrul să se poată executa de curând.”

Buccow: Adică ?

Maria Tereza: Adică, dragul meu general, înainte vreme, valahii erau sub calvini care îi sileau la o credință rătăcită de tot. Aroganții, dar, în același timp, oportuniștii nobili maghiari au văzut în protestantism o armă eficace împotriva catolicismului Vienei. Crezi că s-au bucurat când am restituit moșii și biserici și am ordonat noi dani, când am refăcut episcopiile din Grossvardein -Oradea în 1692 și Karlsburg- Alba Iulia în 1715 ?

Buccow: Sigur că nu s-au bucurat și au scrâșnit din dinți, Majestate. Dar eu revin cu și mai multă stăruință asupra legitimei mele propuneri înaintate în 13 octombrie 1761 și președintelui Consiliului Aulic de Război- "Hofkriegsrat", purtător al primei cruci a Ordinului "Maria Tereza", contele feldmareșal Daun Leopold Joseph, prinț de Thiano și anume : înființarea Regimentului National de Graniță- "das National Grenz Infanterie Regiment", ca astfel românii să iubească Monarhia noastră și să treacă în masă la religia catolică.

(în șoaptă)

Dar nu direct, ci prin intermediul religiei unite cu Roma sau religia greco- catolică.

Maria Tereza: Propunerile tale cu grănicerii au și fost aprobate de Consiliul Aulic la începutul acestui an, 20 ianuarie 1762: 2 regimente secuiești de infanterie, 1 regiment de husari mixt, 1 regiment de dragoni și 2 regimente de grăniceri de infanterie românești. Cu această măsură mai scădem trufia dietei nobiliare din principat, controlăm negoțul în pasuri și trecători, păzim bine punctele vamale, curmăm contrabanda, oprim bejenia românilor ortodocși spre Moldova și Valahia, împiedicăm răspândirea ciumei și holerei și a altor molimi. Nu este un simplu cordon militar, ci și unul sanitar, mă înțelegi, nu ?

Buccow: De la Viena se vede totul strălucit, Majestate. Dar cu cât te depărtezi de Viena cu atât forța ei scade mai mult. Pe teren situația este cu totul alta.

Maria Tereza: Și anume ?

Buccow: Crearea cordonului militar de graniță a nemulțumit profund patriciatul săsesc din Bistrița care se vede, brusc, văduvit de contribuția țăranilor valahi care erau sub jurisdicția lor. Din iobagi ai sașilor, valahii devin liberi. Și încă înarmați. Asta pare drept o nebunie în ochii sașilor transilvăneni și o amenințare la adresa patriciatului săsesc, dar și a nobilimii ungurești.

Maria Tereza: Acționează cu mare tact și multă diplomație, dragul meu general.

(îngrijorată de- a dreptul)

Nu doresc ca și în Ardeal să circule zicala balcanică: **„Mai bine turbanul Profetului decât pălăria Cardinalului”**. Să nu-i supărăm, Doamne ferește, prin acte directe și dure de prozelitism catolic, pe supușii noștri valahi.

Sufletul credinciosului din orice parte a lumii ar fi și orice credință ar împărtăși, este deosebit de sensibil. Și, mai ales, să nu-i supărăm nici pe frații noștri de sânge germanic din Ardeal. Între interesele valahilor și sașilor, tu trebuie să mergi ca pe sârmă. Dar ceea ce faci trebuie să pară că este făcut din pure rațiuni superioare de stat, mai presus de interesele oricui, spre salvarea Imperiului nostru.

Transilvania are o situație foarte complexă.

Ea nu este ca și celelalte provincii imperiale: Țările de Jos, Ungaria, Boemia sau Moravia, nici ca Slovenia, Stiria, Kraina, Tirolul, Carintia ori Silezia, nu este nici măcar ca Banatul, înțelegeți, Transilvania este Transilvania.

Cel mai răsăritean principat al nostru și cel mai expus pericolelor...

Misiunea ta este deosebit de grea, ingrată, dar atât de nobilă și de binefăcătoare pentru Viena, încât sunt sigur că vei izbândi.

Să mă ții la curent cu tot ce ai de gând să faci. Drum bun, generale!

Buccow(*pocnește călcăile, loial*): Pentru mine cea mai mare fericire este să vă slujesc, Majestate, oriunde m-ați trimite pe lumea asta

Și să vă servesc sub augusta deviză a străbunului nostru împărat Frederic al III-lea: **A.E.I.O.U.- „Alles Erdreich ist Osterreich untertan”!**

(Iese.)

(va urma)